

ЮВІЛЕЙ

ДО 100-РІЧЧЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

РОЛЬ АКАДЕМІЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ

Сьогодні перед промисловими регіонами постала необхідність найскорішого вирішення ними важливих стратегічних завдань, пов'язаних із реформуванням економіки та підвищенням ефективності соціальної політики. Реалізація цих завдань неможлива без відродження промисловості через сучасне оновлення техніко-технологічної бази промислового сектору економіки та розширення на її основі масштабів виробництва готової кінцевої продукції з підвищеною доданою вартістю; забезпечення збалансованого економічного, соціального та екологічного розвитку промислових регіонів; реструктуризацію соціальної інфраструктури.

Донецько-Придніпровський економічний район є основним індустріальним регіоном України, який, як і інші промислові території, має проблеми, пов'язані із застарілими технологіями, високою енергоємністю продукції, високим рівнем екологічного забруднення. Особливо це стосується Донецької та Луганської областей, де збройний конфлікт не тільки загострив ситуацію, яка вимагала докорінних змін вже десятки років, а й привів до катастрофічної втрати промислового потенціалу регіону. Тому відродження промисловості Донбасу потребує загального вирішення комплексу виробничих та науково-технічних завдань, активної участі вчених у її реалізації, тісної співпраці з бізнесом і владою.

Саме наука є одним з основних двигунів освоєння цього краю, створення і розвитку промисловості, всього господарського комплексу регіону, і тому науково-обґрунтоване рішення проблем промисловості Донбасу має давню історію, коли традиційно високий потенціал прикладної галузевої і вузівської науки став з часом посилюватись академічною складовою завдяки спочатку переведенню із Києва до Донецька Інституту гірничої справи ім. М.М. Федорова АН України у 1957 р., а потім створення у 1965 р. Донецького наукового центру НАН України для проведення фундаментальних академічних досліджень прикладного спрямування з математичних, фізичних, хімічних, біологічних та інших природничих наук.

Важлива роль була відведена і економічній науці. З метою розвитку фундаментальної та прикладної економічної науки, підготовки висококваліфікованих наукових кадрів, підвищення рівня наукових досліджень у вищих навчальних закладах у 1969 р. було створено Інститут економіки промисловості НАН України на базі вже працюючого з 1957 р. Відділення економіко-промислових досліджень Донецького раднаргоспу, що у 1965 р. за ініціативою влади регіону було передано в систему Академії наук України як Відділення інституту економіки АН України. На інститут було покладено розробку теоретичних та прикладних питань економіки підприємств, об'єднань, провідних галузей промисловості країни і

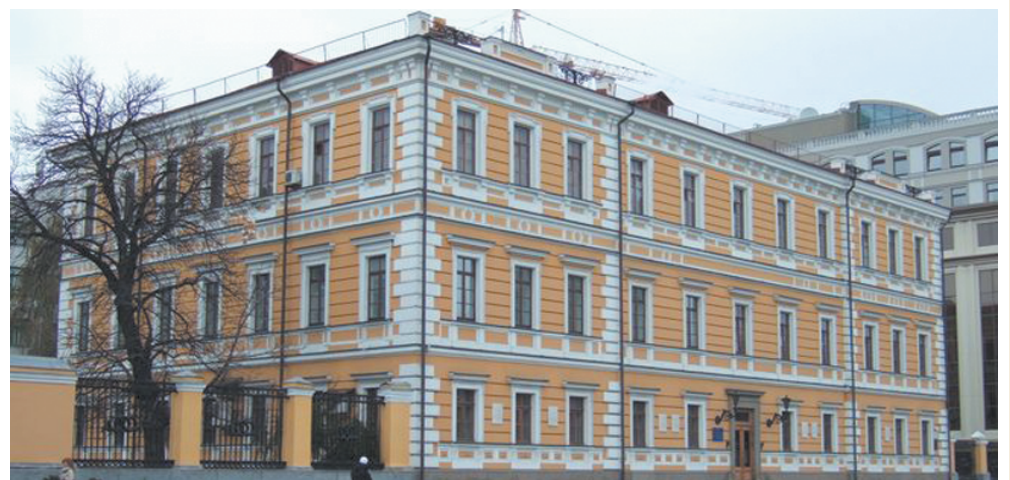
регіону. Довгі роки інститут у тісному співробітництві із центральними органами, регіональною та місцевою владою, підприємствами брав участь у вирішенні актуальних проблем соціально-економічного розвитку Донбасу та інших промислових регіонів України.

Проте жакливі події на сході України, які порушили нормальне життя і призвели до великих людських жертв і значних матеріальних втрат, примусили академічні установи вжити надзвичайних заходів для збереження життя науковців, кадрового та наукового потенціалу. Попри всі негаразди, інститут продовжив наукові дослідження, виконуючи їх на новому місці, переїхавши переважно до м. Києва, а окремі підрозділи – до м. Дніпра та м. Краматорська. І нині інститут залишається провідною економічною установою академічної науки у визначенні та розв'язанні актуальних соціально-економічних проблем промислового виробництва в країні, розвитку інноваційних систем промислових регіонів, і особливо відновлення та розбудови сучасного виробництва на сході України.

Інститут разом із науковцями інших установ Відділення економіки НАН України розробляє довгострокові програмні документи щодо відновлення інфраструктури, відбудови основних галузей виробничої сфери Донбасу на новій технологічній базі та з урахуванням екологічних вимог. Опубліковано цикл матеріалів з проблем виходу Донецької і Луганської областей з кризи, що містять пропозиції з відновлення економіки цих областей, перелік необхідних змін у законодавстві, бюджеті, репрофілюванні видів діяльності й оплати праці, підготовці кадрів. Фахівці інституту неодноразово представляли доповіді для керівництва держави щодо проблем соціально-економічного розвитку Донбасу, протидії кризисним наслідкам збройного конфлікту, залучення та адаптації світового досвіду відновлення і реабілітації постконфліктних територій, масштабів вимушеного переселення мешканців Донецької та Луганської областей, вирішення довгострокових завдань щодо проблем внутрішньо переміщених осіб, ефективного їх залучення у розвиток територіальних громад.

Важливе місце в роботі установи посідає координація наукових досліджень із регіональними владними структурами. Співробітники Інституту входять до складу Ради регіонального розвитку при Донецькій обласній державній адміністрації, Координаційної ради з розробки, моніторингу та оцінки результатів реалізації Стратегії розвитку Донецької області, науково-експертних груп з розробки, моніторингу та оцінки результатів реалізації Стратегії розвитку Донецької області. Крім того, протягом року результати наукової діяльності співробітників інституту були використані при реалізації стратегій розвитку, програм соціально-економічного та культурного розвитку інших промислових регіонів.

Зважаючи на багаторічну плідну

співпрацю, регіональні органи влади Донецької області залучають науковців в якості експертів з розгляду проблемних питань промислового розвитку регіону. Співробітники Інституту надавали свої зауваження та пропозиції до проекту Регіональної концепції розвитку державного сектору вуглевидобутку Донецької області, Регіональної концепції реформування вугільної промисловості Донецької області.

Характерним є широка участь науковців інституту у вирішенні проблем шахтарських міст. Ситуація, що склалася у багатьох з них, є комплексом соціальних, екологічних й економічних проблем. З метою забезпечення сталого розвитку постдобувних територій Донецчини інститутом укладено Меморандум про співпрацю та взаємодію з компанією ДТЕК Енерго та Добропільською міською радою. Компанія ДТЕК Енерго вже має значний досвід соціального партнерства між приватним бізнесом, органами місцевого самоврядування та суспільства. Участь академічної науки дасть можливість здійснення науково-дослідної діяльності щодо вирішення актуальних проблем сталого розвитку територіальних громад, а саме створення робочих місць на нових та існуючих промислових майданчиках; визначення форм і напрямів ревіталізації постдобувних територій (для яких у світі використовується термін «браунфілдс»), які є соціально та економічно доцільними; поліпшення екологічного становища завдяки поверненню відходів видобутку та вуглезбагачення, що накопичилися на території громад, до виробничого циклу; обґрунтування напрямів «розумної спеціалізації» старо-промислових шахтарських регіонів.

Інститут є організатором інших науково-практичних заходів з питань модернізації економіки промислових регіонів. Так, наприкінці вересня інститутом спільно з Донецьким науковим центром НАН України та МОН України, Придніпровським науковим центром НАН України та МОН України, Державною навчально-науковою установою «Академія фінансового управління» (м. Київ) під егідою Відділення економіки НАН України організовано II Дніпровські економічні академії, присвячені 100-ї річниці Національної академії наук України. Головна тематика

заходів із соціально-економічних проблем модернізації промислових регіонів це стратегія формування регіональної інноваційної системи промислового макрорегіону (економічного району), проблеми розвитку виробничої інфраструктури та регіональної логістики промислового макрорегіону, сценарії забезпечення сталого розвитку промислового макрорегіону в умовах децентралізації, концептуальні засади сучасної промислової політики в регіоні.

Серед присутніх на заході були представники науки, освіти, регіональної та місцевої влади, бізнесу. Учасники виступили із доповідями на актуальні теми, які стосуються соціальних чинників модернізації промислових регіонів України, регіональної промислової політики, оцінки готовності української промисловості до smart-трансформації, аналізу урядової «Стратегії інноваційного розвитку України» в контексті розвитку промислових регіонів.

Активно обговорювалися питання створення та розвитку інститутів сталого розвитку та модернізації промислових регіонів, оцінки перспектив експорту продукції промисловості на ринки ЄС, можливостей постконфліктного відновлення промислових регіонів, правового забезпечення їх сталого розвитку, управління процесами використання промислових відходів в контексті сталого розвитку регіонів.

За матеріалами авторитетного зібрання розроблено науково-практичні рекомендації, які направлені до центральних, обласних та міських органів управління для практичної реалізації з метою модернізації промислових регіонів.

Сучасна регіональна політика передбачає залучення широкого кола зацікавлених сторін - органів влади і самоврядування, представників бізнесу, освітніх та наукових організацій, громадськості до вирішення проблем розвитку регіону. Тільки завдяки реальному партнерству та у тісній співпраці разом будуть вирішені завдання відновлення Донбасу на основі сучасної промисловості.

О.І. АМОША
А.І. ЗЕМЛЯНКІН
М.О. СОЛДАК